

Participatiebeleid

Samen werken aan Gennep

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
• Inleiding	4
• Participatie: hoe en wat?	6
• Onze werkwijze bij participatie	11
• Implementeren, leren en evalueren	17

Bijlage: participatieplan

Vastgesteld door de Gemeenteraad op 3 februari 2025

Voorwoord

Gemeente Gennep hecht grote waarde aan de inbreng van inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties, omdat zij de dagelijkse praktijk ervaren en daarmee over waardevolle kennis beschikken. We willen hun inbreng graag benutten om tot beter beleid, plannen en uitvoering te komen en daarom vinden we participatie vanuit de samenleving belangrijk bij onze besluitvorming.

Participatie zorgt ervoor dat wij zo goed mogelijk rekening kunnen houden met de belangen van de omgeving. En dat geldt ook voor andere partijen die een ontwikkeling in onze gemeente willen realiseren. Ook van hen verwachten wij dat zij anderen betrekken bij hun initiatieven.

Met het beleid dat nu voorligt, willen we vastleggen wat we in Gennep met participatie bedoelen, welke vormen en niveaus van participatie er zijn en welke plaats het heeft naast de democratische besluitvorming van gemeenteraad en college. Hiermee willen we duidelijkheid verschaffen aan onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties die participeren. Tevens biedt het de kaders en richtlijnen voor participatie in de eigen organisatie, maar ook voor andere initiatiefnemers.

Tegelijkertijd zijn enkele kanttekeningen op zijn plaats. Participatie is altijd maatwerk, want geen enkel traject is hetzelfde. Daarnaast is participatie geen 'wondermiddel'. Soms lukt het, ondanks alle inspanningen, afspraken en kaders, niet om een proces neer te zetten dat naar ieders tevredenheid verloopt en blijven verwachtingen uiteenlopen.

Onze insteek blijft echter altijd: met participatie de (tegenstrijdige) belangen in beeld brengen en meewegen en zo tot een weloverwogen en gemotiveerd besluit te komen.

Het college van burgemeester en wethouders van Gennep

1 Inleiding

OVER DIT BELEIDSSTUK

In het huidige coalitieakkoord is samen bouwen aan betrokkenheid en eigenaarschap een belangrijk thema. In het collegeprogramma is dit vertaald in het blijven betrekken van inwoners, het stimuleren dat inwoners zelf taken oppakken en meer bekendheid aan het uitdaagrecht geven.

Bij de Omgevingswet speelt participatie een belangrijke rol. In september 2023 is het (verplichte) participatiebeleid Omgevingswet vastgesteld. Dit participatiebeleid biedt echter onvoldoende kader voor alle participatieprocessen van onze organisatie. Het doel van het voorliggende beleid is dan ook om de hele organisatie handvatten te bieden hoe we als gemeente onze participatieprocessen inrichten.

Op 1 januari 2025 wordt de Wet versterking participatie op decentraal niveau van kracht. Hiermee wil de landelijke overheid de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente versterken. Ook wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, daarmee wettelijk verankerd. Na inwerkingtreding van de wet, hebben de gemeenten een periode van 2 jaar om de lokale inspraakverordening te verbreden naar een participatieverordening. Wij kiezen ervoor om eerst het beleid vast te stellen. Daarna vertalen we het beleid naar de verordening. We verankeren hiermee de afspraken uit dit beleid.

ONDERZOEK REKENKAMER GENNEPE

Op 30 september 2024 heeft de gemeenteraad het rekenkameronderzoek 'Puzzelen met participatie, een evaluatie van 3 participatietrajecten in de gemeente Gennepe' vastgesteld. De hoofdconclusie van het onderzoek luidde dat Gennepe geen gemeentebreed beleid voor de uitvoering van burger- en overheidsparticipatie heeft, uitgangspunten voor interactie met inwoners (burgerparticipatie) voornamelijk niet uitgewerkt zijn in beleidsregels en/of werkprocessen en er ook geen regels en afspraken bestaan over de samenwerking met inwoners die een initiatief indienen (overheidsparticipatie). De rekenkamer concludeert dat daardoor op een verschillende manier invulling en uitvoering wordt gegeven aan participatietrajecten en de wijze waarop deze een rol spelen in de totstandkoming en uitvoering van beleid. Gesteld wordt dat de gemeente in hoge mate afhankelijk is van expertise en ideeën van individuen, zowel binnen de organisatie als erbuiten. Dat maakt de vormgeving van participatietrajecten en de besluitvorming onvoorspelbaar en leidt er tevens toe dat een relatief grote mate van inzet nodig is, die lang niet altijd leidt tot een betere participatie.

De rekenkamer doet op basis van haar conclusies de volgende aanbevelingen: 1) stel snel gemeentebreed participatiebeleid met duidelijke kaders vast; 2) Stel bij de start van elk project een participatieplan op; 3) Blijf voortdurend aandacht besteden aan verwachtingenmanagement en rolverdeling en 4) Ga door met het leveren van een hoge inzet en evalueer.

We hebben de conclusies en aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek verwerkt in dit beleid. Daarnaast hebben wij de discussie in de raad naar aanleiding van het rekenkameronderzoek betrokken bij het opstellen van beleid. Ook de conclusies en aanbevelingen van evaluaties van andere trajecten, zoals Haven Heijen, zijn meegenomen.

2 Participatie: hoe en wat?

WAT IS PARTICIPATIE?

Participatie heeft een belangrijke plek in ons werk. Onder participatie verstaan we het zo vroeg mogelijk betrekken van onze inwoners en belanghebbenden bij initiatieven. Daarmee streven we ernaar om tijdig belangen, meningen en ideeën boven water te krijgen. Zo werken we in gezamenlijkheid aan een goede en leefbare gemeente en gemeenschap.

Participatie is niet hetzelfde als draagvlak creëren. Een goed participatieproces kan leiden tot draagvlak, maar geeft geen garantie tot draagvlak. En andersom betekent geen draagvlak niet dat er geen zorgvuldig participatieproces is doorlopen.

Participatie betekent wél dat de initiatiefnemer zich inspant om belanghebbenden goed te betrekken. Dat er oog is voor collectief en individueel belang, dat de verschillende opvattingen worden gehoord en afgewogen en dat daarover transparant wordt gecommuniceerd.

Participatie vervangt niet de inspraak-/zienswijzeprocedure en de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

ONZE VISIE

Participatie is voor ons niet nieuw. In verschillende beleidsstukken is al beschreven hoe we participatie zien en toepassen. Dit hebben we samengevat en opgenomen in onze visie op participatie op de volgende pagina. Deze visie is eerder opgenomen in het beleidsdocument Participatiebeleid Omgevingswet. Want of we het nu hebben over participatie voor de Omgevingswet of bij andere initiatieven, hoe we aankijken tegen participatie blijft in de basis hetzelfde.

Gennep maken we samen. Met onze inwoners, ondernemers en partners. We willen hen de ruimte geven om met onze plannen mee te denken en mee te doen. We staan open voor nieuwe initiatieven en stimuleren dat de samenleving zelf initiatieven oppakt. Om de betrokkenheid te vergroten, doen we ons best om iedereen die een bijdrage wil leveren, uit te nodigen dat te doen. Zo maken we samen Gennep beter.

Alle betrokkenen hebben hierin hun eigen verantwoordelijkheid. Soms is de gemeente aan zet om anderen te betrekken bij initiatieven. Wanneer inwoners of ondernemers met plannen of initiatieven komen, zijn zij verantwoordelijk om de omgeving te betrekken. Om hen hierin te ondersteunen, hebben we verschillende instrumenten ontwikkeld. We nemen onze verantwoordelijkheid als dat nodig is, maar verwachten dat ook van de samenleving. Dit doen we met respect voor elkaars rollen, belangen en bevoegdheden.

Participatie is altijd maatwerk. Per vraagstuk bepalen we wie welke rol heeft. We zijn helder over de ruimte en kaders die we bieden en wat er met de resultaten gebeurt.

Participatie is niet hetzelfde als draagvlak. Want ook al zijn inwoners of ondernemers betrokken, dat wil niet zeggen dat zij het er mee eens zijn. Maar goede participatie kan wel bijdragen aan de kwaliteit van een initiatief en het verhogen van het draagvlak.

WAAROM PARTICIPATIE?

Wij geloven dat onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties over waardevolle kennis beschikken, omdat ze de dagelijkse praktijk van wonen en werken in Gennep ervaren. We willen die kennis graag benutten om tot betere plannen voor onze gemeente te komen. Daarbij vinden wij het belangrijk dat iedereen die dat wil, daadwerkelijk de mogelijkheid heeft om te participeren.

Met participatie willen we alle belangen zo goed mogelijk in beeld brengen en meewegen om tot een gemotiveerd besluit te komen. De inhoudelijke uitkomst van een participatietraject zal nooit iedereen helemaal tevredenstellen. Dat is voor ons geen doel van participatie.

In een aantal situaties voegt participatie niets toe. Participatie is niet zinvol als:

- Er nauwelijks belanghebbenden zijn, naast de initiatiefnemer en/of de gemeente. Bijvoorbeeld omdat het onderwerp heel klein is;
- Er geen ruimte voor verbetering of aanpassing van het project is. Bijvoorbeeld bij de technische uitwerking van een reconstructie van een kruispunt, waar zoveel technische en juridische richtlijnen gelden dat participatie haast niet mogelijk is. De focus ligt dan vooral op informeren;
- Er geen tijd is om zorgvuldig te participeren. Bijvoorbeeld in een crisissituatie of bij een spoedreparatie van een weg.

WELKE SOORTEN PARTICIPATIE ZIJN ER?

Burgerparticipatie of inwonerparticipatie

Bij burgerparticipatie doen inwoners mee met initiatieven van de overheid. We spreken van burgerparticipatie of inwonersparticipatie wanneer wij onze inwoners, ondernemers of (maatschappelijke) organisaties betrekken bij het ontwikkelen van onze plannen en beleid en de uitvoering hiervan. Het initiatief ligt bij ons als gemeente en wij zijn verantwoordelijk voor het te doorlopen participatieproces.

Overheidsparticipatie

Overheidsparticipatie is het tegenovergestelde van burgerparticipatie en richt zich op de manier waarop de overheid deelneemt aan initiatieven van inwoners, ondernemers of (maatschappelijke) organisaties. In plaats van dat de samenleving wordt uitgenodigd om mee te denken of beslissen in overheidsprojecten, sluit de overheid aan bij initiatieven die vanuit de samenleving zelf ontstaan. Bij overheidsparticipatie kiest de overheid een ondersteunende of faciliterende rol in plaats van een leidende rol. Dit past bij de veranderende rol van de overheid, waarbij meer ruimte wordt gegeven aan inwonersinitiatieven en samenwerking.

Structurele participatie

Naast het betrekken van de samenleving bij specifieke vraagstukken of projecten, vinden we het ook belangrijk om blijvend in gesprek te zijn met onze inwoners en andere partners. Denk aan ondernemersverenigingen, dorps- en wijkraden en andere netwerken. Door structureel het gesprek te voeren met onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties weten we wat er leeft en speelt in Gennep.

Uitdaagrecht

Het uitdaagrecht is een vergaande vorm van inwonersparticipatie. Het uitdaagrecht geeft (een groep georganiseerde) inwoners de mogelijkheid om een gemeentelijke taak over te nemen. Bijvoorbeeld omdat zij vinden dat het beter, slimmer en/of goedkoper kan. Het gaat hierbij om gemeentelijke taken, waarvoor de gemeente geld heeft opgenomen in de begroting. Denk bijvoorbeeld aan het inrichten en het onderhouden van openbaar groen, de inrichting van een straat of speelterrein of het schoonmaken ervan. Taken die wettelijk alleen door de overheid uitgevoerd mogen worden, zoals het verstrekken van paspoorten, komen niet in aanmerking voor het uitdaagrecht.

In april 2020 heeft het college de uitgangspuntennotitie opgesteld over het uitdaagrecht: Right to Challenge in Gennep, Gewoon (samen) doen! Hiermee geven we richting aan het uitdaagrecht en stimuleren we de samenleving om met initiatieven te komen. In de Wet versterking participatie op decentraal niveau, die op 1 januari 2025 in werking treedt, wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd.

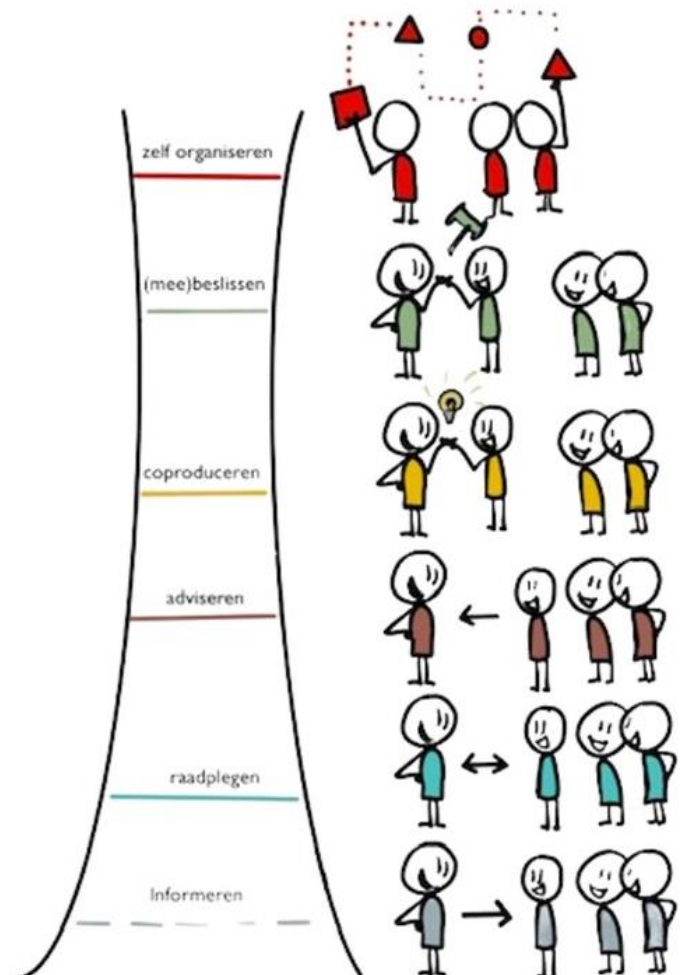

PARTICIPATIELADDER

De participatieladder is een hulpmiddel om duidelijkheid te creëren over het niveau van participatie en de beïnvloedingsruimte van de belanghebbenden. De ladder begint onderaan met helemaal geen invloed, namelijk informeren. Omdat er in dit geval geen sprake van wederkerigheid is, rekenen we dit feitelijk niet tot participatie. Toch hanteert de Omgevingswet informeren als de minimale eis voor participatie. De ladder eindigt met faciliteren, waarbij we als gemeente een ondersteunende rol hebben.

Het is belangrijk om bij de ontwikkeling van beleid of project aan de voorkant van het traject de mate van participatie te bepalen. Een hogere trede op de participatieladder betekent dat inwoners meer invloed hebben op het beleidsproces.

- Zelf organiseren: inwoners nemen zelf initiatief en voeren zelf uit. De gemeente kan ondersteunen
- (Mee)beslissen: de gemeente neemt uitkomsten van het participatieproces over, binnen vooraf afgesproken kaders
- Coproduceren: de gemeente en inwoners werken samen aan oplossingen
- Adviseren: de gemeente neemt de ideeën van inwoners mee als zwaarwegend advies in de planvorming
- Raadplegen: de gemeente vraagt inwoners om niet-bindende feedback over plannen en beleid
- Informeren: de gemeente voorziet inwoners van transparante, relevante en actuele informatie

REPRESENTATIVITEIT

Representativiteit betekent dat alle relevante doelgroepen en belanghebbenden evenredig zijn vertegenwoordigd in het participatieproces. Het doel is dat de diverse perspectieven en ervaringen zorgvuldig zijn afgewogen en meegenomen in het besluitvormingsproces.

We zien echter dat vaak de meest betrokken of mondige burgers deelnemen aan participatieprocessen, terwijl anderen (denk bijvoorbeeld aan jongeren, lager opgeleiden of mensen die de Nederlandse taal niet (goed) spreken) minder vaak betrokken zijn of moeilijker te bereiken zijn. Ook is de betrokkenheid van mensen en dus wie er meedoen afhankelijk van de ingezette vorm van participatie. Bepaalde vormen trekken vaak een bepaalde doelgroep aan. Zo trekt een koffieochtend in een buurthuis een ander publiek dan een peiling op Facebook. Dit kan leiden tot een vertekend beeld. Daarnaast voelt niet iedereen zich betrokken bij gemeentelijke beslissingen of hebben het vertrouwen dat hun inbreng ertoe doet.

We nemen representativiteit in onze participatieprocessen mee door hier extra aandacht aan te besteden in het stappenplan om te komen tot een participatieplan (zie hoofdstuk 3). Het uitgangspunt is dat iedereen die dat wil, ook daadwerkelijk de kans krijgt om te participeren. Dat betekent ook dat we participatie zo laagdrempelig mogelijk moeten maken.

PROPORTIONALITEIT

Proportionaliteit betekent dat de omvang en intensiteit van het participatietraject in verhouding staat tot de grootte, complexiteit en de impact van een project of beleidsvoorstel. Met proportionaliteit zorgen we ervoor dat participatie efficiënt en effectief is, zonder onnodig uitgebreide procedures voor kleinere zaken of juist te weinig betrokkenheid bij grote, complexe vraagstukken.

In het stappenplan voor het participatieplan (zie hoofdstuk 3) nemen we proportionaliteit nadrukkelijk mee. Bij elke casus waarbij het nodig is, maken we een participatieplan. We denken goed na of de mate van participatie en gekozen vorm passen bij het initiatief.

VERWACHTINGENMANAGEMENT

Heldere verwachtingen zijn de basis voor succesvolle participatie. Bij elke vorm van participatie is het heel belangrijk om vooraf duidelijk te maken hoeveel ruimte er is voor inspraak bij het maken van keuzes. Als vooraf transparant gecommuniceerd wordt, weten deelnemers waar ze aan toe zijn: wat hun invloedssfeer is, welke stappen er zijn en wat er met de resultaten gedaan wordt. Wanneer de gemeente geen initiatiefnemer is, is het belangrijk goed aan te geven welke rol de gemeente op zich neemt. Transparantie voorkomt teleurstellingen en vergroot het vertrouwen in het proces.

3 Onze werkwijze bij participatie

Om te zorgen dat participatie niet alleen iets is wat we zeggen belangrijk te vinden, maar juist iets is wat we doen, hanteren we een vaste werkwijze bij participatietrajecten. Eerst bepalen we of een participatietraject nodig is. Wanneer dat het geval is, werken we voorafgaand aan ieder participatietraject een participatieplan uit. We werken met heldere participatieve spelregels en processen, zodat de samenleving weet wat ze kan verwachten.

ROLLEN IN HET PARTICIPATIEPROCES

Participatie is meedoen en gaat over samenwerken met elkaar. Dit vraagt om duidelijke afspraken en inzicht in de verschillende rollen die iedereen daarin heeft.

De gemeenteraad

De gemeenteraad heeft een kaderstellende, een controlerende en een volksvertegenwoordigende rol:

- *Kaderstellende rol:* de gemeenteraad stelt het participatiebeleid vast. Dat is het kader voor participatie. De raad kan bij complexe en/of gevoelige onderwerpen of onderwerpen met een grote impact op de samenleving besluiten over de participatieaanpak. Het college beoordeelt de complexiteit, gevoeligheid of impact, maar de raad kan ook zelf vragen om betrokken te worden bij besluitvorming over participatie in een project.
- *Controlerende rol:* de raad bewaakt de kwaliteit van de uitvoering van het participatiebeleid. De raad controleert of het college de participatie heeft gedaan of laten doen zoals afgesproken.
- *Volksvertegenwoordigende rol:* de raad bewaakt of de belangen van verschillende groepen goed worden meegenomen in het participatieproces. Besluitvorming in het algemeen belang is het uitgangspunt.

Het college

Het college neemt het voortouw bij het uitvoeren van het beleid en ziet erop toe dat de samenleving betrokken wordt. Het college legt verantwoording af aan de raad. Het college informeert de raad over de participatie die heeft plaatsgevonden en hoe de resultaten zijn meegenomen. Bij complexe en/of gevoelige onderwerpen en onderwerpen met een grote impact op de samenleving zorgt het college dat de raad kan besluiten over de participatieaanpak.

De ambtelijke organisatie

De organisatie adviseert het college over de participatieaanpak en zorgt voor de uitvoering ervan.

De samenleving

Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties kunnen participeren op uitnodiging van de gemeente of een initiatiefnemer. Zij kiezen zelf bij welke plannen of initiatieven ze betrokken willen worden. Ze kunnen verschillende rollen vervullen, afhankelijk van hun positie op de participatieladder. Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties kunnen ook zelf initiatiefnemer zijn. Zij zijn dan verantwoordelijk voor het participatieproces.

ONZE ROL BIJ OVERHEIDSPARTICIPATIE

Bij overheidsparticipatie is de initiatiefnemer verantwoordelijk voor het participatieproces. De gemeente kan hierin faciliteren. Het is belangrijk om vast te stellen hoe ver het bestuur en de ambtelijke organisatie gaan bij het faciliteren van het participatieproces, de rolverdeling duidelijk te maken en hier heldere afspraken over te maken. Deze afspraken geven houvast bij de uitvoering van participatie en bieden handvatten om de verwachtingen te managen. Het ontbreken van afspraken kan ertoe leiden dat initiatiefnemers, medewerkers van de gemeente en het bestuur en belanghebbenden soms impliciet, en soms expliciet met verschillende verwachtingen naar participatie kijken en er verschillend over oordelen.

HET MAKEN VAN EEN PARTICIPATIEPLAN

Als de gemeente initiatiefnemer is en dus verantwoordelijk is voor het participatietraject, wordt eerst een afweging gemaakt óf participatie zinvol is. Is het antwoord hierop bevestigend, dan wordt een participatieplan opgesteld. Een stappenplan is hierbij een hulpmiddel.

Afweging om te participeren

Het ene project leent zich meer voor participatie dan het andere. Belangrijk is dat participatie gericht wordt ingezet. Daarbij is een afweging vooraf noodzakelijk. De onderstaande 4 vragen helpen om in kaart te brengen of participatie zinvol en/of haalbaar is.

1. Biedt het project voldoende (beleids)ruimte voor participatie?

Binnen het project moet voldoende ruimte zijn om keuzes te maken. Als er geen alternatieven zijn, is participatie niet wenselijk. Denk bijvoorbeeld aan wet- en regelgeving of eerder vastgesteld beleid.

2. Is het onderwerp geschikt voor inwoners?

Het onderwerp moet voor individuele inwoners of andere belanghebbenden direct van belang zijn. Ook moeten tijd, kennis en vaardigheden aanwezig zijn om een weloverwogen mening of advies te kunnen geven.

3. Is er voldoende tijd te creëren?

Is er tijd om te participeren? Of heeft besluitvorming zoveel haast dat participeren geen optie is, bijvoorbeeld bij wettelijke termijnen of in een crisissituatie?

4. Is er capaciteit en budget?

Het is belangrijk dat er voldoende ambtelijke capaciteit en budget beschikbaar is, zowel vanuit de betrokken vakinhoudelijke teams als vanuit het team communicatie. In sommige gevallen kan het nodig zijn om hier extra capaciteit voor vrij te maken en/of in te huren.

Het resultaat van deze stap is een advies over wel of geen participatie. Als besloten wordt om niet te participeren, volstaat het om inwoners en andere betrokkenen te informeren over het plan.

Onderdelen participatieplan

De volgende stap is om na te denken over het te doorlopen participatieproces en om per situatie een passende participatie-aanpak te maken. Na het doorlopen van de onderstaande 10 stappen is alle informatie aanwezig om een participatieplan op te stellen. Op basis van de 10 stappen is een format voor het opstellen van een participatieplan gemaakt. Deze is te vinden in de bijlage. Het format is zowel door medewerkers van onze organisatie als door externe initiatiefnemers te gebruiken.

1. Doel van het participatieplan

Het is belangrijk om scherp te hebben met welk doel we willen participeren. Het antwoord op deze vraag geeft richting aan de vervolgvragen hieronder.

2. Mate van participatie

In welke mate betrekken we de belanghebbenden? Eenvoudige, kleine projecten vragen minder participatie dan grote, complexe projecten. We noemen dit proportionaliteit.

Proportionaliteit

Proportionaliteit betekent dat de mate waarin belanghebbenden worden betrokken in het participatietraject past bij de impact van het project of beleid op de gemeenschap en de complexiteit van het onderwerp. Het zorgt ervoor dat de intensiteit en middelen die worden ingezet in balans zijn met de impact en complexiteit van het project.

3. Niveau van participatie

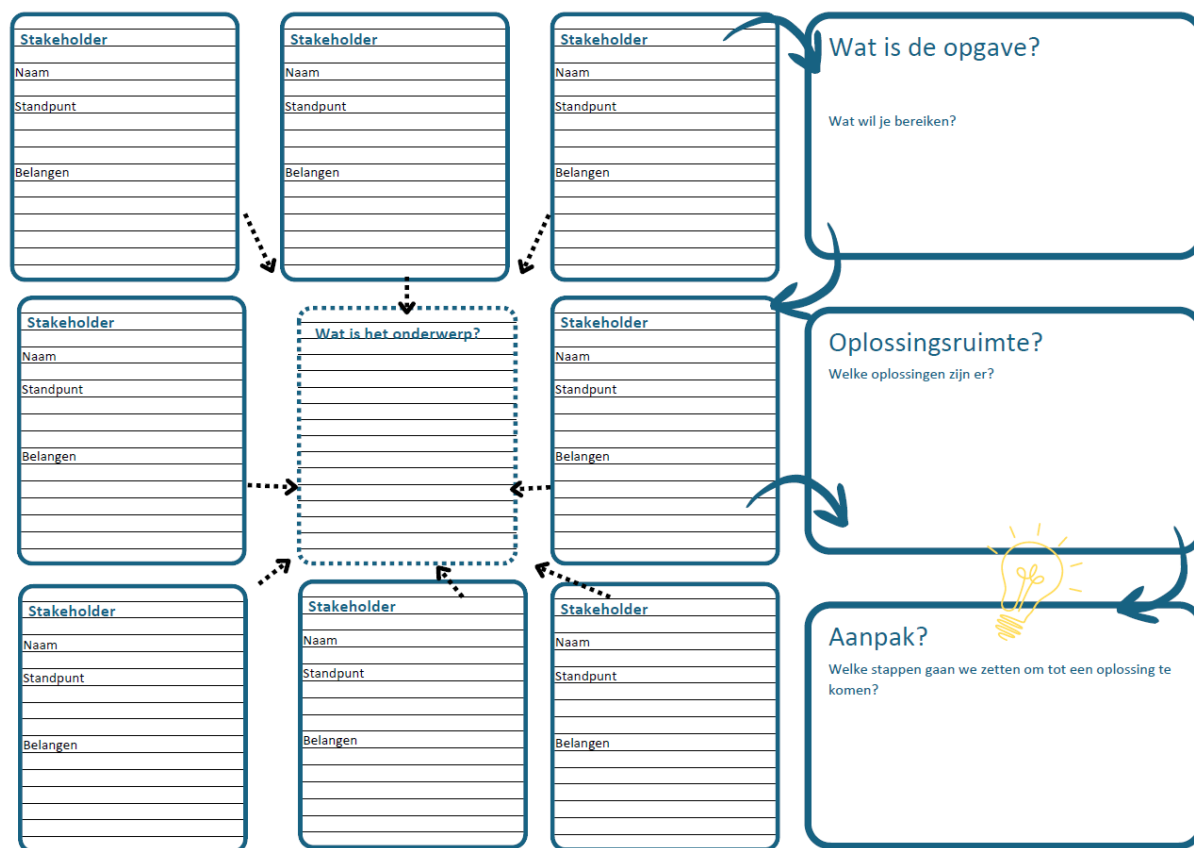
Wat is de rol van de belanghebbenden in het participatieproces? Oftewel, welke trede op de participatieladder is geschikt voor dit traject? Mogen belanghebbenden bijvoorbeeld meedenken, adviseren, meedoen of ook meebeslissen? Geef duidelijk aan op welk niveau van de ladder het participatie zich bevindt.

4. Doelgroepen en stakeholders

Breng alle belanghebbenden in beeld, inclusief hun belangen, hun invloed, hun mening over het traject en hoe belangrijk zij zijn voor het slagen van het project. We noemen dit een stakeholdersanalyse. Zo'n analyse is een belangrijk hulpmiddel participatietrajecten, omdat het helpt een plan te ontwikkelen voor het betrekken van de stakeholders.

Voorbeeld stakeholdersanalyse

Representativiteit

Het is belangrijk dat alle relevante groepen en belanghebbenden evenredig zijn vertegenwoordigd in het participatieproces. Denk goed na hoe zij betrokken kunnen worden. Verschillende doelgroepen kunnen een verschillende benadering vragen om effectief te kunnen participeren.

5. Participatiemethoden

Welke werkvormen en middelen worden ingezet om de participatie te faciliteren? Denk bijvoorbeeld aan een informatieavond, een klankbordgroep, maar ook een digitale enquête, een digitaal debat of een webinar. Een combinatie van instrumenten of verschillende vormen in verschillende fasen van het project zijn denkbaar.

Niet alle doelgroepen kunnen op dezelfde manier worden bereikt. Het is belangrijk om goed na te denken over op maat gemaakte participatievormen per doelgroep. Hierbij proberen we het voor de deelnemers zo gemakkelijk en eenvoudig mogelijk te maken om deel te nemen.

6. Andere participatietrajecten in de omgeving

Het is goed om na te gaan of er nog andere participatietrajecten lopen, die de belanghebbenden of het participatietraject raken.

7. Tijdpad en planning

Maak een participatieplanning op basis van de fasen van het project. Bepaal in welke fase participatie plaatsvindt door na te gaan wanneer de input van belanghebbenden het meest waardevol is. Welke stappen kent het participatietraject? Dit onderdeel bevat een tijdlijn van de verschillende participatiemomenten. Neem ook in de planning op of en zo ja, wanneer het college en de raad betrokken wordt.

8. Verwachtingenmanagement en communicatie

Het niveau op de participatieladder dat gekozen wordt hangt samen met de mate waarin de uitkomsten meewegen in het participatieproces. Het is belangrijk om uit te leggen hoe de input van het participatietraject wordt meegewogen bij de uiteindelijke besluitvorming. Denk ook na hoe en wanneer de belanghebbenden worden geïnformeerd over de voortgang en de resultaten van participatie.

Goed verwachtingenmanagement is essentieel voor succesvolle participatie. Het zorgt ervoor dat alle betrokkenen – inwoners, organisaties en de gemeente zelf – duidelijk begrijpen wat ze kunnen bijdragen en wat ze mogen verwachten van het proces en de uitkomst. Door vanaf het begin transparant te zijn over de doelen, grenzen en impact van de participatie, bouwen we vertrouwen op en voorkomen we teleurstellingen. Goed verwachtingenmanagement versterkt de betrokkenheid en zorgt ervoor dat iedereen zich gehoord voelt, wat leidt tot een effectievere samenwerking en duurzame resultaten.

9. Evaluatie

Hoe wordt het participatieproces geëvalueerd? Hoe de evaluatie verloopt is onderdeel van het participatieplan. Stel criteria vast waarop het succes van het participatieproces kan worden beoordeeld. Bepaal ook wie bij de evaluatie betrokken worden. Ook hier is proportionaliteit belangrijk: de mate van evaluatie moet in verhouding staan tot het participatietraject.

10. Budget en middelen

Hoeveel middelen zijn er nodig voor het participatietraject? Denk aan budget voor communicatie, het organiseren van bijeenkomsten, de eventuele inzet van externe adviseurs en het gebruik/ontwikkeling van (digitale) instrumenten.

WERKAFSPRAKEN

Om participatie goed te borgen, maken we de volgende werkafspraken.

1. We maken voor elk participatietraject een participatieplan
2. We nemen in het college- en raadsvoorstel op welke keuzes er ten aanzien van participatie zijn gemaakt, wat de resultaten van het traject zijn en wat er mee is gedaan.
3. Bij grotere, complexe en/of gevoelige onderwerpen en onderwerpen die een grote invloed op de omgeving hebben, vragen we de raad met een participatievoorstel vooraf de kaders vast te stellen.
4. Gedurende het project bekijken we steeds of bijstelling van het participatieplan nodig is. Klopt de planning nog? Zijn er nieuwe stakeholders? Zijn er wellicht nieuwe of andere instrumenten nodig?

4 Implementatie, leren en evalueren

Participatiebeleid staat of valt met de implementatie ervan. Daarom willen we participatie goed borgen in de organisatie. Daarnaast vinden we het belangrijk om de medewerkers te ondersteunen in de participatievaardigheden. Evaluaties zorgen voor inzicht in verbetermogelijkheden.

IMPLEMENTEREN

Projectmatig en programmatisch werken

Projectmatig en programmatisch werken zijn steeds meer in onze organisatie ingebed. We gaan onderzoeken hoe we participatie hier structureel kunnen inbedden.

LEREN

Trainingen

Naar behoefte organiseren we trainingen voor onze medewerkers. Ook organiseren we bijeenkomsten om ervaringen te delen.

Vraagbaak en experts

In de organisatie doen we steeds meer ervaring op met participatie. We maken een kleine pool van deskundigen, die als vraagbaak kunnen dienen voor anderen.

Het is niet altijd wenselijk om als projectleider zelf een participatiebijeenkomst te leiden. Een onafhankelijk dagvoorzitter kan de projectleider helpen de rol als projectleider en/of inhoudelijk deskundige te vervullen. Een externe dagvoorzitter, maar ook collega's kunnen deze rol vervullen.

Instrumenten

Het stappenplan om te komen tot een participatieplan is een belangrijk hulpmiddel. Daarnaast ontwikkelen we andere instrumenten die zowel de gemeentelijke organisatie als andere initiatiefnemers kunnen gebruiken om de participatie vorm te geven. Denk bijvoorbeeld aan informatie over participatievormen, het instellen van een burgerpanel of het ontwikkelen van een digitaal platform.

EVALUEREN

Het evalueren van participatieplannen is erg belangrijk. Het zorgt ervoor dat we inzicht krijgen in wat goed werkt, wat verbeterd kan worden en of de doelen van het participatiebeleid zijn behaald. Zo verbeteren we de kwaliteit van onze participatie.

Elk participatieplan wordt geëvalueerd

Na afloop van elk participatietraject reflecteert het projectteam (ambtelijk) op het proces zelf, eventuele knelpunten en of de toegepaste methoden goed hebben gewerkt. Voor een succesvolle evaluatie is het essentieel om vooraf duidelijke doelen en criteria te stellen. Bepaal dus vooraf waar de evaluatie zich op gaat richten. Zo kan beter worden beoordeeld of het participatieplan effectief was. Wanneer er met externe participatieadviseurs wordt gewerkt, hebben zij uiteraard een belangrijke rol in het evaluatieproces. Periodiek kunnen de projectleiders en gebiedscoördinator bij elkaar komen om ervaringen en leermomenten te delen.

Participatiebeleid tegen het licht houden

De resultaten van de evaluaties kunnen ertoe leiden dat er aanpassingen nodig zijn in het participatiebeleid of participatieplan. Ook nieuwe, externe ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn voor aanpassingen. We evalueren daarom over anderhalf tot 2 jaar het participatiebeleid, afhankelijk van het aantal projecten, actualiteiten en ontwikkelingen.

